

amos

BO HEROU:

”Människan och det utåtriktade arbetet måste vara i fokus.”

MÅLERI

Den inåtriktade blicken i Maria

PIA JOHANSSON:

”Transformationen är ständigt pågående och den har följt mig genom hela mitt liv”

5

**BÖCKER OM
SANNING OCH
FANTASI**

SANNING

TEMA

Det kan finnas mer än en

Jesper Cederholm

Vart är vi på väg?

I det ständigt aktuella programmet *På spåret* ställs frågan inför varje resa. Vart är vi på väg? Det är en relevant fråga även för oss som församling eftersom det alltid finns en risk att gå vilse. Så här i början av en ny mandatperiod med ett nyvalt kyrkofullmäktige och kyrkoråd, i tider präglade av pandemin och snabba förändringar, behöver vi som gemenskap stämma av riktningen och vägvalet med tätare intervaller än vanligt.

VI ÄR EN gemenskap som bärs av tron och tar sig uttryck i vår kyrkas grundläggande uppgift, som är att fira gud tjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Det är detta som är vår församlings fokus. Förutom det har vi också ett uppdrag att vara huvudman för begravningsverksamheten i församlingens geografiska område

” *Att vara församling är att tillsammans ge sig ut på en resa där vägen ibland bjuder på utmaningar och uppförsbackar.*

Att vara församling är att tillsammans ge sig ut på en resa där vägen ibland bjuder på utmaningar och uppförsbackar och ibland öppna vidder och medvind. Oavsett hur det ser ut i ditt och mitt liv så är vi på väg tillsammans med varandra och med Gud.

VÅR NYA FÖRSAMLINGSTIDNING, Amos, är ett sätt för oss att mötas i det skrivna ordet och bilden kring vad som händer lokalt. Det kompletteras med artiklar och reportage som ger möjlighet till fördjupning och eftertanke. Tillsammans hoppas vi att det ska vara ett bra komplement till den information och kommunikation som är så viktig. Har du önskemål och idéer kring innehållet i vår nya församlingstidning, så är ni alltid välkomna att höra av er!

Vi bygger vår församling tillsammans och där är allas röst viktig. Allt för att veta vart vi är på väg och vilken väg vi ska ta.

Jesper Cederholm
kyrkoherde

Att vara på spaning mot framtiden är en viktig aspekt av kyrkans uppdrag. Vill du följa med oss?

Foto: FREDRIK NILSSON

INNEHÅLL

Din församling

- 4 Kalendarium
6 **Intervju:** Bo Herou
8 **Konst:** Marias blick

Tema Sanning

- 10 Verklighetens olika sanningar

Porträtt

- 9 **Profilen:**
Läk ditt inre barn
16 **Pia Johansson:**
"Gud har svarat på mina frågor"

Reportage

- 29 Pojkarna som aldrig kom tillbaka

Övrigt

- 20 Spaning: konspirationer
23 Hållbarhet: Naturens gym
26 Vetenskapligt tilltro

EN DEL AV **amos**

Svenska kyrkan
BRÖSARP-TRANÅS FÖRSAMLING

Antropologen Mikael Kurkiala om olika sanningningsbegrepp.

Foto: MIKAEL M JOHANSSON

Foto: GETTY IMAGES

Möt oss på sociala medier

»Att interagera med sin omgivning är i mångt och mycket ett grundläggande behov vi människor har. I tider som har präglats av restriktioner och begränsningar på grund av pandemin så blir det än mer tydligt.

I Brösarp-Tranås församling har webbplatsen och Facebook varit flitigt använda digitala kanaler sedan lång tid tillbaka. Nu strävar vi efter att bli mer aktiva på Instagram och på vår kanal på YouTube.

Vårt mål med det arbetet är att vi, i den digitala delen av vår värld, ska kunna förmedla närvaro och hopp och få kommunicera med

dig. Vi ser därför fram emot att du kommer med frågor, kommentarer och förslag på innehåll i våra digitala kanaler så att de blir ett bra komplement till de möten som sker fysiskt. Kanske har du fle idéer om hur vi kan öka vår digitala närvaro? Hör gärna av dig och vi ses digitalt!

 FACEBOOK:
brosarptransforsamling

 INSTAGRAM:
svenskakyrkan_brosarp_tranås

 YOUTUBE:
UCNskOBKTP21J_6UBJsSwrJw

” Vi är alla kallade att vara lärjungar och att i Kristi kärlek hjälpa till att stilla världens hunger.

Ur Församlingsinstruktionen

KONTAKTA OSS!

Post- och besöksadress:
Albovägen 27
273 50 Brösarp

Hemsida:svenskakyrkan.se/brosarp

Telefon växel: 0414-181 00

E-post: brosar-p-tranas.forsamling@svenskakyrkan.se

Jesper Cederholm, kyrkoherde
Telefon direkt: 0414-181 60
jesper.cederholm@svenskakyrkan.se

Åsa Modin, präst
Telefon direkt: 0414-181 66
asa.modin@svenskakyrkan.se

Linda Svensson,
administrativ samordnare
Telefon direkt: 0414-181 00
linda.svensson@svenskakyrkan.se

REDAKTION

Varsågod!

»Den här tidningen delas ut av Svenska kyrkan till alla hushåll inom Brösarp-Tranås församling som samhällsinformation.

»Tidningen produceras i samarbete med Verbum AB.

Redaktör och ansvarig utgivare:

Sofie Kalodimos
sofi.kalodimos@verbum.se
Produktionsansvarig: Lotta Petersson
lotta.petersson@verbum.se
Tryck: Stibo Complete, Katrineholm
Omslagsbild: Marcus Gustafsson

Trycksak
5041 0004

Påskens och vårens alla gudstjänster

VISSTE DU ATT...

»... datumet för när påsken ska infalla beslutades på ett kyrkomöte i Nicaea redan år 325. Enligt detta möte infaller påsken alltid den första söndagen efter första fullmånen efter vårdagjämningen, vilket kan vara när som helst mellan 22 mars och 25 april.

Söndag 6 mars **1:a söndagen i fastan**

Onslunda kyrka
11.00 Mässa

Söndag 13 mars **2:a söndagen i fastan**

Brösarps kyrka
11.00 Mässa

Söndag 20 mars **3:e söndagen i fastan**

Onslunda kyrka
11.00 Mässa

Söndag 27 mars **Marie bebådelsedag**

Eljaröds kyrka
11.00 Mässa

Brösarps kyrka
16.30 MARIA – en betraktelse med ordet, bilden och musiken.
Läs mer här bredvid.

Söndag 3 april **5:e söndagen i fastan**

Brösarps kyrka
Kl. 11.00 Gudstjänst med små & stora.
Utdelning av Frälsarkransar till barnen som döpts under 2021.
Efter gudstjänsten fika.

Onsdag 6 april

Brösarps kyrka
09.00 Morgonmässa.
Efteråt är alla som vill välkomna till församlingshemmet för frukost.

Söndag 10 april **Palmsöndagen**

Brösarps kyrka
11.00 Mässa

Torsdag 14 april **Skärtorsdagen**

Brösarps kyrka
19.00 Skärtorsdagsmässa.
En mässa där den sista måltiden står i fokus. I slutet av mässan klär vi av altaret, bär ut altarprydnader och släcker ljuset i kyrkan. Därefter lämnar vi kyrkan i stillhet.

Fredag 15 april **Långfredagen**

Brösarps kyrka
11.00 Gudstjänst.
En gudstjänst som präglas av Jesu död på korset. Inga klockor ringer och på altaret ligger en törnekrans och fem röda rosor.

Söndag 17 april **Påskdagen**

Brösarps kyrka
11.00 Påskdagsmässa.
Vi firar att Jesus uppstod från de döda! Församlingens körer medverkar med lovsång och vi har uppstart för vårt arbete med Regnbågsnyckeln. Efter gudstjänsten serveras fika utanför kyrkan.

Måndag 18 april **Annandag påsk**

Brösarps kyrka
11.00 Mässa.
Mötet med den uppståndne Jesus är i fokus. Sylvia Hedström, cello, medverkar.

Söndag 24 april **2:a söndagen i påsktiden**

Brösarps kyrka
11.00 Mässa

Söndag 1 maj **3:e söndagen i påsktiden**

Eljaröds kyrka
11.00 Mässa

Betrakta Maria

» MARIA – en betraktelse med musiken bilden och ordet. Jungfru Marie bebedelsedag den 27 mars klockan 16.30 i Brösarps kyrka. Medverkar gör Amit Sen, cello, Gunnel Skölwe, konstnär, Maria Nilsson, kantor och Åsa Modin, präst.

”Musiken är som evigheten och som ett endaste ögonblick, samtidigt. Den är omedelbar och kryptisk, påträngande och obetydlig utan att vara det minsta motsägelsefull. Ändå är den det. Motsägelsefull. Kanske just för att den kan säga så många saker samtidigt. Precis som Jesu moder, som är som du och jag, men ändå inte.”

Amit Sen

Onsdag 4 maj

Brösarps kyrka

09.00 Morgonmässa.
Efteråt är alla som vill välkomna till församlingshemmet för frukost.

Söndag 8 maj 4:e söndagen i påsktiden

Brösarps kyrka

11.00 Mässa

Söndag 15 maj 5:e söndagen i påsktiden

Skåne-Tranås kyrka

11.00 Mässa

Söndag 22 maj Bönsöndagen

Brösarps kyrka

11.00 Mässa

I år firar vi påskens alla gudstjänster i Brösarps kyrka. Vi får följa påskens drama från palm-söndagen till annandag påsk genom gudstjänster, bibelläsning, musik och ord.

Torsdag 26 maj Kristi himmelfärds dag

Bengtemölla

08.00 Friluftsgudstjänst.
Solist är Paula Walters Fransson.

Söndag 29 maj Söndagen för pingst

Onsunda kyrka

16.30 Musikgudstjänst.
Församlingens vuxenkör medverkar.

Onsdag 1 juni

Brösarps kyrka

09.00 Morgonmässa.
Efteråt är alla som vill välkomna till församlingshemmet för frukost.

Söndag 5 juni Pingstdagen

Brösarps kyrka

11.00 Mässa

Öppen kyrka varje fredag

» Varje fredag klockan 10–12 är Brösarps kyrka öppen för enskild bön, ljusständning och meditation. Det finns alltid nå on närvarande i kyrkan. Kaffe ser eras. Välkommen!

VEM

Bo Herou slutar efter tolv år som kyrkorådets ordförande och tänker driva kulturarvsfrågor i kyrkomötet

”Vi har kunnat fokusera på människorna”

Text: *Jesper Cederholm* Foto: *Stig Throbäck*

VISSTE DU ATT...

»... kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ.

»Det består av 251 ledamöter

»Det sammanträder i Uppsala två gånger per år, båda under hösten. Under första sessionen arbetar ledamöterna i utskott där ärenden bereds, för att sedan fatta beslut under andra sessionen.

»Bo Herou har varit kyrkorådets ordförande i tolv år i både stormig motvind och medgång. På frågan varför han började så svarar han:

– De hade svårt att hitta någon och jag var oprövad i kyrkliga sammanhang, men hade mycket erfarenhet från kommunen. Valberedning var modiga som föreslog mig till en sån tung post. Någon annan skulle kalla det för ett bevis på att den sista idioten inte är född, säger Bo och skrattar.

Efter att ha arbetat sida vid sida med Bo under sex år så är ett sådant uttalande väldigt talande. Det finns alltid ett mer eller mindre underfundigt citat eller uttryck som dyker upp. Ibland uppskattas det av omgivningen, ibland inte.

HEMMA HAR BO ställt i ordning sin arbetsplats för att kunna ha digitala möten på ett enkelt sätt. Bakom stolen han då sitter på står det en gammal skolplansch med bibliskt motiv.

– Jag har ett sjuttioal skolplanscher med olika motiv, mestadels religiösa. Jag tänker att jag ska ha visningar av dem framöver.

Det är fascinerande att tänka att det är ett bildspråk som präglat generationer och det var några av de få bilder som fanns. I dagens samhälle med sociala media så överöses vi av bilder, men så var det inte förr. Skolplanscherna berättar också för oss hur man på den tiden tolkade bibeltexterna. Mycket spännande.

Vad är du mest stolt över under de här åren som kyrkorådets ordförande?

– Vi har med gemensamma krafter i kyrkorådet säkrat ekonomin och är skuldfria. Det har gjort att vi kunnat fokusera mer på verksamheten och människorna vilket är kyrkans viktigaste uppdrag. Vi har tillsammans ett gudstjänstliv som är bra.

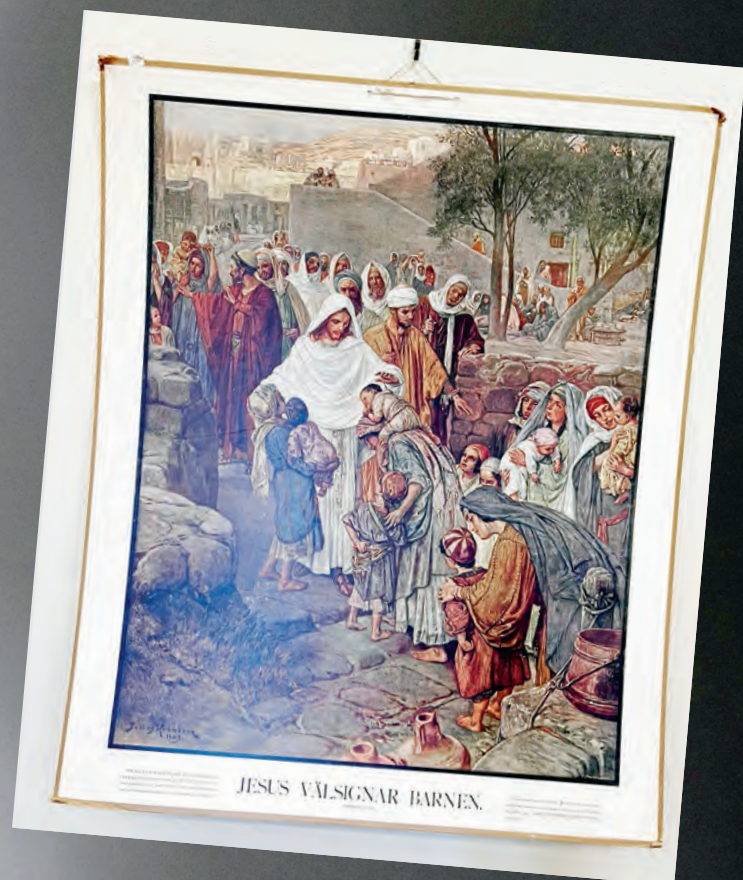
– Under åren har vi satsat mycket på musikverksamheten också.

För vi vet ju alla att det inte bara är Guds ord som drar folk till kyrkan, säger Bo med ett finurligt leende. Arbetet med Regnbågsnyckeln och poängterandet av alla människors lika värde har varit och är viktigt. När Jesus i missionsbefallningen säger att vi ska göra alla folk till lärjungar så betonas ALLA med stora bokstäver.

Vad är kyrkans stora utmaningar framöver, enligt dig?

– Det är alla byggnader och murar som slukar resurser på alla

Bo Herou har ett sjuttioal gamla skolplanscher hemma. Denna, föreställande Jesus som välsignar barnen, har han skänkt till församlingen.

plan. Vi vet att den kyrkoantikvariska ersättningen har legat stilla på samma nivå i 20 år när den borde dubblerats. Gemensamt med staten måste kyrkan hitta en lösning för alla fastigheter. Byggnaderna ska vara till vår hjälp. Jesus åt sin sista måltid med lärjungarna på vinden till en krog. Våra kyrkor vittnar om tidigare generationers slit och engagemang, men det får inte binda upp oss i dag.
Vad är Svenska kyrkans viktigaste uppgift?

Bo Herou är stolt över att ha säkrat ekonomin i församlingen och att man därmed kunnat fokusera på kyrkans viktigaste uppdrag – verksamheten och människorna.

– Människor. Människan och det utåtriktade arbetet måste vara i fokus. Vi kan inte bli fastighetsförvaltare eller en förening för byggnadsintresserade. Vi är en troende gemenskap som fira gudstjänst, bedriver undervisning och utövar diakoni och mission. Det måste vara vårt fokus.
Vad ska du lägga mer av din tid på nu?

– Jag blev invald på ett ordinarie mandat i kyrkomötet, som är Svenska kyrkans högst beslutande

organ. Där vill jag driva just frågorna om hur ansvaret för vårt gemensamma svenska kulturarv ska fördelas så att vi som kyrka kan ha människan i fokus.

– Jag sitter ju kvar i kyrkofullmäktige i församlingen och kommer fortsätta som kyrkvärd. Så jag kommer inte ha några sysselsättningsproblem.

BRÖSARP-TRANÅS FÖRSAMLING VILL tacka Bo för allt hans arbete och engagemang genom åren!

Ljuset strålar inifrån Maria

» Jag mötte Gunnel Skölwe första gången strax innan midsommar 2019, när jag bjöds hem till henne för att titta på tavlor som skulle ställas ut i Spjutstorps kyrka, under Vägkyrkan det året.

Att komma hem till Gunnel och att möta henne var som att komma in i en annan värld. Gunnel, en färgstark, kreativ kvinna. Jag blev inbjuden att gå från rum till rum och betrakta hennes tavlor och jag fick ta del av hennes speciella konstnärskap.

VAXMÅLERIET. HUR HON blandar vaxet med pigment, hur hon först stryker ut ett lager som får torka och polerar. Hur hon sedan stryker ut ytterligare tunna, tunna, lager och polerar.

Små prickar – konturer som suddas ut. Högdagar möter lågdagar. Ljuset bryts och jag får en känsla av att ljuset kommer inifrån. Målningarna är lågmälda, melankoliska, andas längtan.

När jag gick där från rum till rum fick jag en ingielse att fråga om hon målat bibliska motiv? Om hon skulle kunna tänka sig att måla en tavla utifrån en bibeltext – en speciell, Jungfru Marie bebådelse? Jag tror att Gunnel blev överrumplad, det blev vi nog båda, för svaret blev ja och jag fick i tiden som om följa med på den väg som ledde fram till den dag när tavlan var färdig.

DEN INÅTRIKTADE BLICKEN hos Maria blev viktig för Gunnel. Den berättade om Marias val, att det stora beslutet att säga ja till Gud fattades djupt inom henne själv.

Många, många, timmar vid stafflit, inspirationen som om efterhand, värkande fötter, men Gunnel fortsatte att måla, hon ville inte sluta förrän tavlan var

Den inåtriktade blicken hos Maria har varit viktig för konstnären. Den berättade om Marias val, att det stora beslutet att säga ja till Gud fattades djupt inom henne själv.

Foto: GALINA EKSTRÖM

klar och när 14 dagar gått var den färdig.

När hon ser tillbaka på sin spännande resa, att måla på beställning och faktiskt inte veta hur tavlan tas emot när den blev klar. Hennes tankar om hur hon skulle kunna stå till svars för resultatet. Hennes funderingar, om vi skulle bli nöjda.

SÅ KOM DAGEN när jag skulle möta Maria, för det kändes så... På något

sätt blev hon levande för mig, och ljuset, det ljus som strålar inifrån, som jag sett i Gunnels andra målningarna, fanns verkligen där.

Och Gunnel är stolt, stolt över att människor sett och blivit berörda.

Text: Åsa Modin

Den 27 mars klockan 16.30 i Brösarps kyrka får du också möjlighet att se och uppleva Gunnels måleri

Konstnären Gunnel Skölwe har målat Maria bebådelse på beställning av församlingen.

FOTO: JONAS ANDRÉ

LENA BIRATH

Läk ditt inre barn och lär dig vara sann i relationer

» Genom att vara nyfiken på sig själv och så öppen som möjligt i relationer till andra tror terapeuten Lena Birath att man kan hitta sin egen sanning. I sitt arbete med privatpersoner och organisationer hjälper hon människor till utveckling.

– När vi föds är vi helt oförstörda och helt autentiska. Vi gråter när vi är ledsna, skrattar när vi är glada, skriker när vi är arga och äter när vi är hungriga. Vi har kontakt med våra primära känslor och visar dem, vi är i kontakt med det sanna Jaget.

Men för de allra flesta av oss händer saker när vi växer upp. Vi förändras beroende på vilka miljöer vi lever i och de människor som vi har i vår närhet.

– Vi anpassar oss till den ”kontaktannons” som familjen skrivit. ”Så här behöver du vara för att bli älskad och få vara med i vårt sammanhang.” På så sätt skapas våra överlevnadsstrategier och det sker en splitt mellan personligheten och själen. I splitten bildas våra olika delpersonligheter, säger Lena.

I ARBETET MED sig själv har hon namngett olika delar av sin personlighet. Hon har presteraren, clownen, terriern, besserwissern, hjältinnan, räddaren, hjälparen och kontrollanten.

– Dessa delar av mig själv har hjälpt mig att överleva, bli älskad och få vara med i sammanhang när jag växte upp. Då är det lätt att som vuxen fortsätta tro att jag behöver vara så här, det här är jag, när det endast är olika delar av mig. För mig har det handlat om att lära känna de olika delarna inom mig för att kunna avidentifiera mi ifrån dem.

Terapeuten Lena Birath vågar visa sig sårbar både i sina egna relationer och i sitt arbete med klienter.

Foto: ANNA KLINT

Lena Birath menar att våra inre barn måste få ta plats igen.

– Det handlar om att läka barnets sår som uppkommit i relation men också senare kan läkas i relation. Vi kan inte läka dem i ensamhet. Vi behöver låta våra inre barn få ge uttryck för sina känslor och tankar som har svalts och stängts ner genom våra vuxna kroppar. Och vi behöver vårda vår relation till det egna inre barnet.

JAG UNDRAR HUR Lena hjälper andra att vara sanna.

– Genom att själv våga vara så autentisk och sann som möjligt i mina relationer. Att våga visa mig sårbar och berätta vad jag tänker och känner bakom min fasad. När jag vågar göra det, är det lättare för andra att göra samma sak och då sker det verkliga mötet.

Detsamma gäller i hennes arbete och i hennes möten med klienter.

– I min profession som terapeut handlar det om att jag inte är rädd för att känna och dela smärtsamma stunder av klientens liv. När jag har känt mitt eget lidande ärligt och på djupet kan jag gå med klienten. Jag kan respondera på hans känslor, så att hen kan känna att hen kan lita på att jag förstår det som finns bortom orden. Då - för kan jag också sätta mig in i hur det är att vara i klientens ställe och jag kan förstå hur skamfullt det kan kännas när hen berättar sin historia och hur rädd man kan vara för sina känslor. Detta tror jag hjälper klienten att våga visa sig bakom fasaden och vara mer sann med det hen upplever.

Sofi Kalodimos

KORT OM...

Lena Birath

Ålder: 53 år

Bor: Falun

Arbetstitel:

Föreläsare, kurator, coach och terapeut inom individ- och grupputveckling gentemot företag, organisationer och privatpersoner

Familj: Särbo, mamma, pappa och syster

Aktuell med:

Föreläsningen ”Hur skapar jag balans mellan min prestation och den jag är?”

” Vi behöver låta våra inre barn få ge uttryck för sina känslor och tankar som har svalts och stängts ner genom våra vuxna kroppar.

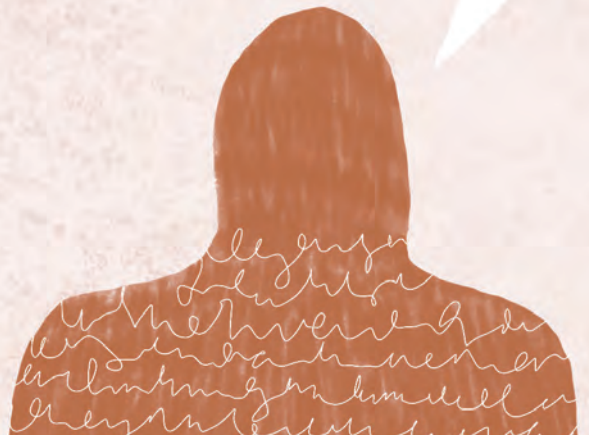
TEMA

SANNIN

*Det som är
sant för dig behöver
nödvändigtvis inte vara
sant för mig. Det beror på
våra perspektiv och vilka
kulturer vi tillhör. Men bådas
upplevelser kan ändå vara
sanna.*

Text: Sofie Alodimos
Illustration: Kajsa Nordlund

IG

Olika sanningar
kan läggas på
verkligheten

*Cartharellus
silvarius*

h

ur ska du kunna veta vad som är sant? Du ser din deprimerade vän visa upp ett perfekt liv på Instagram, du lyssnar till nyheterna och hur Donald Trump åter igen kommer undan med en lögn. Du

hör myndigheternas fakta om coronavaccinet, men läser alternativa fakta i långa trådar på nätet. Och Twitter översvämmas av olika sanningar när Magdalena Andersson väljs till statsminister. I dig själv känner du hur trygg du är i din tro, men du vet också att din kollega, som tror något helt annat, är lika trygg i sin tro. Ja, hur ska du kunna veta vad som är sant?

Hösten 2013 figurerade en venska i 20-årsåldern, Veronica Larsson, i många nyhetsajters kommentarsfält. Hon hade mycket att säga om det mesta och hon var tydlig med vem hon var och vilket liv hon levde. Problemet var bara att hon aldrig existerade. När journalisten Jack Werner försökte få tag i

Veronica Larsson kunde han konstatera att någon annan byggt upp en påhittad person. Han skrev då den uppmärksammade och prisbelönta artikeln "Vem är Veronica?".

Lite senare delades febrilt en Facebookstatus om Nadja Karlsson, som påstods blivit mördad av invandrare. När statusen delats drygt 6 000 gånger kunde Jack Werner konstatera att inte heller Nadja Karlsson existerade.

– Det var de här två händelserna som för mig ganska tydligt ledde till insikten att det här är ett område för journalistiken, där vi ska ta en äganderoll. Om det är så lätt att bygga upp en falsk historia på nätet så måste journalistiken träda in i det, säger Jack Werner.

Tillsammans med journalisterna Åsa Larsson och Linnéa Jonjons startade Jack Werner avdelningen Viralgranskaren på tidningen Metro.

– Det var inte helt revolutionerande tankar, men det var få som ägnade sig att göra sån journalistik systematiskt. Det var något nytt och upplevdes som banbrytande. Med tur och tajming så råkade vi vara lite före kurvan kan man säga.

Aren 2015-2017 hände mycket i världspolitiken. Storbritanniens utträde ur EU, brexit, inleddes, Donald Trump valdes till president och lögnen fick större utrymme i samhället. Man kunde tjäna annonspengar genom att posta fake news eller propaganda på internet.

Sanningsbegreppet utmanades.

Mikael Kurkiala är kulturanthropolog och

”Det är så att vi mer eller mindre medvetet fattar ett beslut kring vad vi bestämmer oss är sant om världen.

Jack Werner

omvärldsbevakare i Svenska kyrkan. Han tycker att sanningen har blivit mer aktuell de senaste åren:

– Donald Trump bidrog mycket till att urholka tron på sanningen och sanningen som viktig. Man kunde plötsligt ljuga och ertappas med en lögn utan att det var särskilt stigmatiserande. Det gjorde ju Trump själv som person vid flera tillfällen. Nu hör vi saker som ”alternativa fakta” och ”post-sanning” – tiden efter sanningen. Innan var sanningen något ganska neutralt. Antingen var det sant eller så var det inte det. Åtminstone i folklig förståelse; man kunde ljuga och man kunde tala sanning. Men något av det har börjat luckras upp. Och vetenskapen som tidigare har varit en slags garant är i dag djupt ifrågasatt.

Jack Werner tror att vi som människor är inkapabla att hedra sanningen fullt ut; vi kan inte komma till en punkt där vi bara tar in den objektiva verkligheten:

– Det är så att vi mer eller mindre medvetet fattar ett beslut kring vad vi bestämmer oss är sant om världen och vår egen roll i världen. När vi berättar historien om vår värld, både som skönlitterära romaner, eller korta vardagsanekdoter; ”har du hört att politikerna numera ger sig själva fallskärmar medan knegare blablabla?”, så visar vi en ganska naken självbild i dem. Där, mellan raderna, säger vi mer om verkligheten än vi kanske gör rakt ut.

Jack Werner, journalist

De senaste årens turbulens inom världspolitik har gjort sanningen mer aktuell.

Jack menar att det handlar om att det är lättare att berätta en historia om hur vi ser på världen än att säga hur vi ser på den rakt ut.

– Låt säga att man är homofob och tycker att det är något skumt med bögar. Då är det lättare att berätta en historia om deras gränslösa uppvisningar och sexualitet än att säga rakt ut ”jag tycker att bögar är lite läskiga”. Så på många sätt är berättelsen som en förtäckt innehållsdeklaration av vår världsbild.

Jag frågar Jack Werner vad det är i honom som gör att det är så viktigt att få fram sanningen.

Men han menar att det inte är sanningen som är viktig för honom. Det är berättelsen, historien:

– Det finns in i mig att rätt ska vara rätt och sant ska vara sant. Det är inte så att jag brinner för nitiskhet. För mig bottenar det i ett genuint intresse för det mänskliga berättandet. Jag tycker väldigt mycket om att vi människor skildrar vår världsbild genom berättelser. Och hur vi gör det. Det är därför jag också kan para ihop källkritik-engagemanget med spökhistorieengagemanget, som jag också har.

Även Mikael Kurkiala tror att sanningen har olika perspektiv. Och att det på så sätt kan finnas flera sanningar.

– Verkligheten är alltid undflyende. Det finns många olika sanningar och olika perspektiv som man kan anlägga på verkligheten. Jag kan ta ett exempel: >>

» När en gammal navajoindian i slutet av 1950-talet fick se en bild av The Empire State Building, som då var världens högsta byggnad, ställde han frågan "Hur många får rymmer den?". Han ville greppa hur stor den här byggnaden egentligen var. Och det är väl klart att man hade kunnat svara "Den rymmer si och så många får" för det är ju faktiskt teoretiskt möjligt att baxa in x antal får och mäta hur många får som Empire State Building rymmer. Och då är det absolut sant, att vi har det antalet. Men som man frågar får man också svar – vissa frågor bedöms som relevanta och vissa inte relevanta.

Mikael Kurkiala berättar också om när en antropolog lyssnade till en shoshonerindian som berättade om andedansen. Indianen berättade att dansen var strukturerad utifrån åtta, på varandra, följande sånger. Och antropologen ställde då frågan. "Hur lång tid varar en sån här andedans, ungefär?" Indianen svarar "Den varar i åtta sånger." Antropologen fortsätter "Men om vi säger att den börjar klockan åtta på morgonen. När slutar den då?". Då svarar indianen "Vi slutar när den åttonde sången har avslutats."

– För mig är exemplet med The Empire State Building och andedansens varaktighet exakt samma fenomen. För den som ställer frågan har inte riktigt förstått fenomenets karaktär. Båda svaren är sanna, absolut. Men sanningen är ofta ointressant utanför en kulturell kontext. För en antropolog kanske det är intressant om en andedans varar åtta timmar eller 16 timmar. Men för den som fenomenet tillhör så är det ointressant. För svaren är knutna till speciella perspektiv.

Så det som är sant för dig kanske inte är sant för mig. Det beror på vilket perspektiv du har, vilken kultur du tillhör, vilken religion du har, den politiska tillhörigheten och om du bor i stan eller på landet. Men kanske kan bådas sanningar ändå vara sanna. Andedansen varade ju ett visst antal timmar och samtidigt under åtta sånger.

VISSTE DU ATT...

»... det finns olika sanningsbegrepp som förekommer i filosofin; korrespondenssanning, koherenssanning, intuitiv sanning och pragmatisk sanning.

– Sanningen växer fram i relation till ett speciellt perspektiv. Men man kan inte säga att något varar i fem timmar *och* i åtta timmar. Det är antingen det ena eller det andra. Så inom varje system så kan vi säga att något är sant eller falskt. Men när två olika tankesystem möts så kan något vara sant inom det egna tankesystemet, men det kan också finnas nå ot som är lika sant i ett annat tankesystem, säger Mikael Kurkiala.

För att kunna svara sant på en fråga måste man alltså förstå vad den som ställer frågan vill ha svar på. När det kommer till de existentiella frågorna så kan det vara knepigt. I dödsannonserna kan man ibland läsa frågan "Varför?". Är det här en fråga som någon kan svara på?

– Vi måste först förstå frågans karaktär. "Vad är det som efterfrågas" innan vi kommer med ett svar. Och där tror jag att det ofta blir enormt många missförstånd som uppstår. Som till exempel i dödsannonsernas förtvylade "Varför?". Det är en fråga som inte kan besvaras med "cancer", "självmord" eller "bilycka". För det är inte det som den sörjande efterfrågar – det är inte ett "därför att-svar". Så jag menar att de existentiella sanningarna på det sättet är av en helt annan karaktär. Man kan inte fastställa sanningen hos dem genom att se på yttre faktorer. Man måste ställa sanningen mot sitt eget liv.

Mikael Kurkiala menar att vi jobbar med två olika sanningsbegrepp. Dels de vetenskapliga sanningarna, som ligger utanför oss själva. Till exempel "faller ett äpple snabbare till marken än en fjäder?" Det gör det och det kan vi vetenskapligt förklara. Den sanningen är en sanning, oberoende om du är kristen eller buddist. Dels har vi de existentiella sanningarna. Här kan man inte självklart säga "hon har rätt och han har fel". Det man kan bedöma är hur väl vissa sanningar och svar på livstolkningar kan bära en människa eller ett samhälle över tid. Vi kan egentligen bara säga att en kultur är bättre än en annan genom att se vilka konsekvenser den får.

” När två olika tankesystem möts så kan något vara sant inom det egna tankesystemet, men det kan också finnas något som är lika sant i ett annat tankesystem.

Mikael Kurkiala

– Om vi till exempel lever med föreställningen om att människan är härskare över planeten och att vi har rätt att roffa åt oss, så legitimerar dessa föreställningar handlingar som kan leda till att vi förintar vår egen livsvärld. Och då är det något i själva kosmologin det är fel på. Av samma skäl vore det förmätet att påstå att en person lever i en felaktig sanning, om den sanningen gör honom eller henne förmögen att interagera med andra människor, fördjupa relationer, ta socialt och moraliskt ansvar för andra.

Det finns i dag inte någon allmänt accepterad definition av sanning i filosofin, tusentals år av filosofiska tänkare. En Mikael Kurkialas sätt att se det, med existentiell sanning och vetenskaplig sanning förekommer på flera håll

– Man menar inom naturvetenskapen, på goda grunder, att det är sant som också kan bevisas. Antingen empiriskt eller logiskt. Och jag tycker att det är alldeles rimligt. Jag har den största respekten för naturvetenskap. Men den täcker in en avgränsad del av verkligheten. Jag skulle lite förenklat kunna säga att den handlar om livets kvantitet – det som är mätbart och iakttagbart. Men livets kvalitet och de kvalitativa aspekterna kan vi aldrig fånga in med några mätinstrument alls. Där måste vi förlita oss på någonting annat. ●

Antropologen Mikael Kurkiala menar att vi jobbar med två olika sanningsbegrepp, dels de vetenskapliga sanningarna, dels de existentiella sanningarna.

Foto: MIKAEL M JOHANSSON

Pia Johansson, komiker:

Jag har ställt frågor och Gud har svarat

Hon är född med en barnatro och har alltid haft samtal med Gud, men tron har förändrats och utvecklats. För skådespelaren och komikern Pia Johansson har transformationen följt henne genom hela livet.

Text: *Sofie alodimos* Foto: *Marcus Gustafsson*

»Det tar några veckor innan jag och Pia Johansson kan ses. Vi bokar en intervju på Konditori Fågelsången i Uppsala som jag ställer in på grund av en envis förkylning. Hon ger rådet att koka skivad ingefära i tio minuter och blanda i honung och citron och dricka det med en god bok. Jag gör som hon säger och en vecka senare sitter jag på konditoriet och väntar på Pia... som inte dyker upp.

”**Jag är ju konstnär och det vill jag vara. Jag sörjer litegrann att jag inte får vara det.**”

Hon måste ha glömt vårt möte... Jag ringer henne, men får inget svar. Hon ringer mig, men får inget svar. När vi väl får tag i varandra så studsar Pia Johansson in i bilen och dyker upp 40 minuter senare. Då har jag hunnit smälla i mig två koppar kaffe och en napoleo - bakelse.

Mitt första möte med Pia Johansson blir ett möte med en kvinna som går ner på knä i ett fullsatt konditori och skämtsamt men samtidigt ödmjukt ber om ursäkt för att hon har missat vår inbokade tid. Hon kramar mig och fotografen Marcus, beställer en cappuccino och en räkmacka och slår sig ner mitt emot mig. Nu ska vi prata om Pia och hennes tro. Men vi börjar här och nu, i ett samhälle påverkat av corona, där hon blev av med i stort sett alla jobb.

– Jag har varit kaxig och sagt ”så länge det finns publik så kan man uppträda – det är inga problem.” Men det fanns ju ingen publik. Det hade man aldrig trott. Man får tänka ”finns det något annat i mitt liv jag ska göra än det här?”.

MEN PIA JOHANSSON har bara tänkt på andra alternativ för att dra in pengar. Hon vill fortsätta med sitt jobb som skådespelare.

– Jag är ju konstnär och det vill jag vara. Jag sörjer litegrann att jag inte får vara det, så jag sticker tröjor och bakar massa kakor. Nånting där jag får vara kreativ.

»

När pandemin satte
karriären på paus fick
Pia Johansson utlopp
för sin kreativitet genom
att sticka tröjor.

» Pia sippar på sin cappuccino och hon gör det klädd i en av sina stickade tröjor. Hon har gjort något vackert trots de motgångar hon mött i karriärlivet de senaste åren.

– Framtiden är alltid ljus. Pandemin handlar om transformation för människor nu. För många stängs dörrar och man måste komma igenom massa grejer och det är ju positivt. För det man reder ut nu får man skörda sen. Men sen i tidsbegrepp vet man inte om det är imorgon eller om två år.

PIA SJÄLV GILLAR utveckling, men när man är i den så är den ofta jobbig.

– Transformationen är ständigt pågående och den har följt mig genom hela mitt liv. Om man vill utvecklas så måste man gå igenom vissa jobbiga sidor i sig själv för att komma vidare och då måste man gräva i de högarna. Annars händer det ingenting. Man kan ju flyta förbi ock å och är det bra tider så flyte man ofta förbi. Men nu måste man liksom, vare sig man vill eller inte. Och jag tycker egentligen att sånt är roligt.

I jobbet som skådespelare får Pia Johansson ständigt utvecklas.

” Jag kunde inte gå ut med min tro för ingen skulle förstå den.

– Att jobba med det här yrket är att hela tiden skala lökar. Att komma till kärnan. Och som skådespelare tycker jag om att tänka varför är den här rollen såhär, varför gör den såhär och varför säger den det här. Vad har den varit med om? Jag gillar att grotta i det där som är det allmänmänskliga och komma in bakom fasaderna. Varför gör vi som vi gör och varför är vi som vi är?

Är det så du har gjort med din tro också? Att du har sökt svaret?

– Jag tror att jag är född med barnatro. För mig var det att jag hade en personlig relation till Gud. Sen kom Jesus och de bibliska berättelserna in i söndagskolan nån gång. Men Gud har alltid varit central i mitt liv. Jag har ställt frågor och han har svarat, så jag har alltid haft en naturlig konversation med honom. Och jag var ute mycket i skogen så jag talade också med träd och djur. För mig var det alltid självklart att det fanns ett samspel mellan Gud, naturen och mig själv.

Men i tonåren blev trosfrågorna många, stora och laddade. Det blev svårt för Pia att stå för sin tro, då risken var att ses som konstig och annorlunda.

– Så fort man pratade om Gud så förlorade man alla killar på nåt sätt. Det var så laddat att jag höll tillbaka. Jag kunde inte gå ut med min tro för ingen skulle förstå den.

Pia Johansson är uppväxt i Umeå och när hon konfirmerades hade hon och de andra konfirmande enskilda samtal med prästen. Hon fick då vara på frågan ”tror du?”.

Pia Johansson i tv-programmet **Parlamentet i TV4 2020**. Här tillsammans med **Sven Melander** och **Messiah Hallberg**.

Foto: MALIN GÖRANSSON/TV4

– Jag sa nej, för jag ville inte avslöja det. Och då uppenbarade sig Jesus i rummet! Det var så fantastiskt. Det var en väldigt varm och tydlig känsla – inte alls fördömande. Det var mer som ”Ja ja, jag finns här o du undrar något.” Så det var första gången Jesus blev väldigt tydlig. Gud hade varit tydlig innan.

Pia Johansson fick dåligt amvete – hon hade ju förnekat Jesus. Några år senare skrev hon ett brev till konfirmationsprästen och berättade om vad som hade hänt under samtalet.

– Som om jag via henne kunde be om ursäkt till Jesus, säger Pia.

I UMEÅ VÄXTE några år senare en pingströrelse sig stark. Det var många som blev frälsta över en natt och det upplevde Pia som obehagligt.

– De sa saker som ”Du vet att du kan brinna i helvetet om inte du...?” Det blev så svart och vitt. För mig var inte min tro svart och vit. Så då blev det ännu mer att jag slöt mig som en mussla.

Under hela den här tiden hade hon en mörk hemlighet hemma – en pappa som drack och en mamma som hon skulle ta hand om. Hon tystade sig själv när det kom till gudstron och hon tystades av sin familj när det kom till problemen hon upplevde hemma.

– Alkoholism är verkligen en sjukdom som man inte får berätta om att den finns i huvudet taget. Kanske ännu mer på 70-talet. Mamma kunde säga ”du får absolut inte säga något om det här”. Det gjorde att jag gick runt med inre konflikter.

I 20-årsåldern började Pia Johansson studera på scenskolan i Stockholm och jobba på Stadsteatern. Där och då växte hennes behov av att ta itu med frågorna kring sin tro och de inre konflikterna.

– Och som ett bönesvar kom en väninna till mig och sa ”nu ska vi gå på en jätteintressant föreläsning i Katolska kyrkan som Rainer Carls ska hålla, som handlar om kyrkans lära och liv”.

Rainer Carls är präst i S:tta Eugenia kyrka i Stockholm. Han är också matematisk teolog.

– Han sa ”Ja, jag kan bevisa att Gud inte finns matematiskt.” sen skrattade han lite ”Jag kan också bevisa att Gud finns – matematiskt”. Och han vände upp och ned på massa begrepp, jag fattade absolut ingenting förrän på slutet, när han band ihop alltihop.

PIA PRATAR EXALTERAT och kärleksfullt om Rainer Carls. Hennes nyfikenhet och vilja till transformation lyser igenom. Efter det första mötet med honom kände hon att hon ville träffa honom personligen.

– Jag öppnade upp mitt hjärta för honom om min pappa, Gud och allt det där och han hjälpte mig att bena ut allting. Han gick igenom det som en traumaterapeut. Jag bestämde mig på en gång, när alla stenar hade blivit vända, att nu vill jag konvertera. Och han

KORT OM...

Pia Johansson

Ålder: 61 år.

Yrke: Skådespelare och komiker.

Bor: I Stockholm och på lantstället utanför Uppsala.

Familj: Australier shepherdshunden Manjo.

Känd från:

Bland annat Parlamentet, På minuten och Stockholms Stadsteater

För Pia Johansson har det alltid varit självklart att det fanns ett samspel mellan Gud, naturen och henne själv.

Pia Johansson konverterade till katolicism i 20-årsåldern.

bara skrattade och sa "Nej, man kan inte gifta sig när man är förälskad. Du får vänta. Tror du att vi hoppar jämfota bara för att du vill bli katolik? Nej." Och jag tänkte att va, är det inte det som det går ut på?

Pia Johansson blev aktiv i församlingen, hon började gå i mässan och fortsatte lära sig genom seminarier och sakta men säkert blev hon katolik.

– Jag tror att det tog tre år tills Raine Carls en dag sa "Nu är det dags". Och då var det under en vardagsmessa och sen var det klart. Då hade jag verkligen vuxit in i det.

Hon jämför sin tro med en tvätt:

– Och då måste jag säga att min gamla tro – barnatron och tonårstron vaskades i 90 grader, sen var det lite handtvätt på det. Och den skulle torktumlas, manglas och sen hänger man upp allt ute så att det ska få luft och man bäddar sängen, lägger sig och säger "ahhh, det var det värt." Det var en sån process förstår du och så kändes det.

Ändå ser hon sin tro som okomplicerad. Den har alltid funnits där. Den har bara gått igenom flera olika processer.

– Det är en del av en konvertits resa. Är man infödd i något så är man van vid olika ritualer men har aldrig ifrågasatt dem. Man måste gång på gång fråga sig själv om det verkligen är som man tänkt. Det gör jag fortfarande. Och jag tycker det är uppfriskande när man vågar tänka de tankarna. För det är många som inte vågar det.

VI ÅTERGÅR TILL samtalen om Jesus. Pia Johansson menar att Jesus inte säger så mycket nytt i Bibeln.

VISSTE DU ATT...

»... bikten är ett samtal där man tillsammans med en präst får möjlighet att inför Gud lägga fram det man vill be om förlåtelse för. Vid bikt och själavård har prästen absolut tystnadspflicht. Du kan kontakta din präst i Svenska kyrkan om du vill bikta dig – kontaktuppgifter till din församling finns på sidan 3 i den här tidningen.

Älska din nästa, lev ett fullgott liv, du ska inte stjäla fanns redan. Men vad gjorde Jesus? Jo han sa "Men så gör det då".

– Det tycker jag är intressant för där är jag hela tiden. Men så gör det då, lev det då. Gör jag det? Livet pågår hela tiden och det händer saker hela tiden. Vi har alltid valmöjligheter men om vi väljer det rätta finns det ingen som kan säga, förutom vårt eget hjärta. Är det här från Gud? Är det här min sanning? Det som är sant för mig måste ju också vara sant. Så vi får fråga oss; är det här sant?!

För att komma ikapp sig själv, förstå sig själv och hitta sin sanning använder Pia Johansson sig av en metod som hon lärt sig av Rainer Carls.

– När man går och lägger sig så kan man gå igenom dagen lite snabbt. Vad hände under dagen? Som att jag kom fruktansvärt för sent till den här intervjun... vad hände, vad gjorde jag och så vidare? Så snabbt rullar man det så att man inte går och samlar på sig en massa skräp. Där har vi också bikten som är så fantastisk. Där kan man få släppa på saker som man burit på väldigt länge. Det som maler och maler sätter man ner foten för och lämnar.

Jag frågar om hon hade konverterat till katolicism även om hon inte hade träffat Rainer Carl .

– Den frågan är fullständigt ointressant. För det här hände och det var meningen. Men ibland så är man inte redo för vissa saker. Man tackar nej, man vill inte. Så var det under min ungdom när Jesus uppenbarade sig och han sa "Nej, nej, jag finns här om du tar nåt. Take your time". Det finns ingen hets. Du får ett nytt försök. Gud vill hela tiden befria oss. ●

Misstron har tagit grepp om världen

Tron på konplotter och dolda agendor frodas extra väl under kriser. Konsekvenserna kan bli förödande, menar journalisten Kent Werne vars senaste bok heter *Konspirationsfeber*.

Text: **Hanna Welin** Foto: **Mikael M. Johansson**

» För drygt ett år sedan stormade en folkmassa Kapitolium i Washington. Den demokratiskt bortröstade Donald Trump hade manat folket att "fajtas utav helvete, annars har ni inget land längre". I positionen som USA:s president – världens mäktigaste ämbete – spred han desinformation och rena lögner. Än i dag tror den stora majoriteten av republikanerna på hans bevisat falska påståenden om valfusk.

– Det här är ett tydligt exempel på vad desinformation och propaganda kan leda till, på vad som kan hända när konspirationsteorier används för att utöva politisk makt, säger Kent Werne.

KONSPIRATIONSTEORIER ÄR INGET nytt. Tankemönstret och idégod-

set har funnits i hundratals år. Men med internet och sociala medier har möjligheten att nå ut förändrats radikalt. Under 2000-talet lyckades tongivande konspirationsteoretiker, som tidigare betraktats som tokiga foliehattar, ta sig från samhällets marginaler rakt in i debatten. Och när ett visst nytt virus upptäcktes i Wuhan satt de där, redo vid tangentborden. Oron och rädslan för covid-19, liksom osäkerheten kring hur viruset uppstått, spreds och drabbade, skapade den perfekta cocktailen för spekulation och desinformation: Hade läkemedelsindustrin fejkat pandemin för att tjäna pengar på vaccinet? Var viruset skapat som biologiskt vapen? Var det it-miljardären och filantropen Bill Gates som lå-

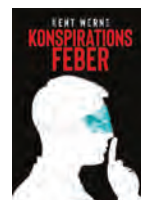
bakom? Ville han och hans kompaner utrota jordens befolkning eller möjliggöra massövervakning genom att injicera mikroship, kopplade till 5G-uppbyggnaden, i våra armar?

– Kriser och oroliga tider är en viktig bakomliggande orsak till konspirationsteoriernas utbredning och pandemin höjde temperaturen rejält. Både nya och gamla teorier fick luft under vingarna

NÄR 5G-MASTER SATTES i brand i Europa våren 2020 väcktes det mediala intresset i Sverige på allvar. Kent Werne, som redan 2018 gav ut boken *Allt är en konspiration*, bjöds in till tv-sofforna för att förklara.

– Teorierna hade setts som galna, men nu insåg man att människor uppenbarligen trodde på dem och att det kunde få konsekvenser.

Sedan 2015 har Kent Werne följt konspirationsrörelsen på nära håll och sett den växa sig allt starkare på sociala medier. Med pandemin steg temperaturen till rena konspirationsfebern. Flera till

Konspirationsfeber
Kent Werne
Ordfront

” *Problemet är att det är svårt att komma tillbaka när du väl har krupit ner i kaninhålet.*

Kent Werne, journalist

Kent Werne har gett ut två böcker på temat konspirationsteorier.

Stormningen av Kapitolium 2021 är ett tydligt exempel på vad desinformation och propaganda kan leda till, enligt Kent Werne.

Foto: OSE LUIS MAGANA/AP

synes disparata grupper, såsom högerextremister, vaccinsmotståndare och nyandliga, gjorde gemensam sak och protesterade mot nedstängningar och vacciner.

I en ansenlig del av svenska folkets flöden är olika onspirationsteorier i dag vedertagna sanningar. Teorier som bygger på att folk tycker sig se samband mellan lösryckta fakta, på slutsatser som dragits utan vetenskapliga belägg.

– Man tror att man har avslöjat dolda sanningar och genomskådat etablissemang. Men till skillnad från verkliga avslöjanden så kan konspirationsteoretikerna inte lägga fram hållbara eller kontrollerbara bevis.

VISST FÖREKOMMER DET verkliga konspirationer, och ibland har även sådant som betraktats som ogrundade konspirationsteorier besannats, såsom amerikanska NSA:s massövervakning. Men sanningen blottades inte av konspirationsteoretiker, utan av visselblåsare och grävande journalister.

– Edward Snowden kunde lägga fram bevis som kunde granskas och beläggas.

Konspirationstänkandet går hand i hand med en misstro mot samhället, mot politiker, företag, forskare och journalister. De göder varandra i en destruktiv spiral, menar Kent Werne.

– Problemet är att det är svårt att komma tillbaka när du väl har krupit ner i kaninhålet. Som

konspirationsteoretiker blir vedertagna bevis bara ett bevis på hur långt etablissemang- et är berett på att gå för att dölja sanningen.

När Donald Trump blev president var han också noga med att hamra in begreppen fake news och alternativa fakta. Ett strategiskt sätt att avvärja sina motståndare, slippa svara på kritik eller bemöta vetenskaplig kunskap, men också ett sätt att sprida en sanning- sdevalverande sjuka i folks medvetande.

– Han utnyttjade oron och misstron. Oavsett om han trodde på sina lögnar eller inte så tjänade de ett syfte: att mobilisera väljare, avvärja oppositionen och svartmåla kritiska medier.

RENT PSYKOLOGISK TYCKS vissa personer vara mer benägna till konspiratoriskt tänkande än andra. Vissa är överdrivet misstänksamma, andra överdrivet mönsterseende och letar efter samband. Det är människor som har svårt att acceptera slumpen och tänker att det måste finnas en avsikt bakom allt. Gemensamt för de flesta är troligen upplevelsen av att de är smarta, att de tillhör dem som kan avkoda och genomskåda.

– De har vaknat upp och sett sanningen, medan resten av världen sover.

Fundamentalistiska grupper har visat sig vara överrepresenterade bland de konspirationstroende, säger Kent Werne. Det gäller >>

Sedan 2015 har Kent Werne följt konspirationsrörelsen på nära håll och sett den växa sig allt starkare på sociala medier.

”... den yttersta konsekvensen av konspirationsteorier är just maktavare som pekar ut folkgrupper.

» exempelvis en del muslimska samhällen och, visar olika studier, de väckelsekristna i USA. En möjlig förklaring, menar han, skulle kunna vara tron på en bakomliggande mening och avsikt bakom skeenden.

– Jag menar inte att det ena leder till det andra, utan att tron på en dold makt är något som förenar dem med konspirationsteoretikerna. Bland väckelsekristna i USA är också berättelser om ont och gott och ljus och mörker, Gud och djävulen, viktiga. I idén om en nära förestående apokalyps, om att onskans makter ska ta kontroll över världen, finns också en koppling till konspirationsteorier.

I OSÄKRA TIDER – pandemi, finanskris, polarisering, revolution – kan konspirationsteorier ge en sorts lugn, menar Kent Werne. Du får en förklaring och en orsak. En syndabock. I dag, liksom upprepade gånger genom historien, är det vissa grupper som redan på förhand pekas ut som skäligen misstänkta.

Det är hemliga sällskap såsom Frimurarna eller påhittade Illuminati. Det är katolska kyrkan och muslimska grupper. Och det är judar.

– Redan på 1300-talet anklagades den judiska befolkningen i Europa för att ligga bakom digerdöden och för att de skulle ha förgiftat de kristnas brunnar. Uppenbarligen sina egna också eftersom de, naturligt nog, dog på samma sätt som alla andra.

Kent Werne menar att konspirationsteorier i grunden skapas som en sorts idéhistorisk tradition. Förespråkarna lutar sig också gärna mot en rad gamla fabricerade dokument och böcker, varav den mest kända – och bevisat falsifierad – är antisemitiska ”Sions vises protokoll”, som påstås avslöja planerna på ett judiskt världsherravälde.

– När nya teorier uppstår kommer man förr eller senare vilja förankra dem i den här idéhistoriska traditionen.

Donald Trump.

Kent Werne är långt ifrån ensam om sin oro över utvecklingen. Om människor inte litar på trovärdiga källor, om sanningen devalveras, fungerar inte det demokratiska samhället.

– Min värsta oro är att konspirationsteorier används som politiska verktyg och på så sätt förändrar människors verklighetsuppfattning, som med Trump i USA. Och det kan bli än värre, som vi såg i nazityskland. För den yttersta konsekvensen av konspirationsteorier är just maktavare som pekar ut folkgrupper.

I SVERIGE ÄR misstron inte lika stark som i exempelvis USA. Det finns fortfarande tid att vända utvecklingen, menar Kent Werne.

– Men jag är orolig, vi är i en process som är närmast oåterkallelig.

Hur når man då fram till konspirationsteoretiker som är ”vaccinerade mot etablerad kunskap”? Svaret är inte mer information, menar han, utan att åtgärda samhällsproblemen som leder till den bakomliggande misstron. Se till att människor är tryggade, även ekonomiskt – inte minst nu under pågående pandemi.

– Det vi verkligen behöver är en livaktig demokrati, jämlikhet och dämpad politisk polarisering.

NATURENS GYM

Träning i skogen är bra för både kropp och sinne

Att vistas i naturen sänker blodtrycket, stärker immunförsvaret och motverkar stress. Det gör även fysisk aktivitet och träning.

Detta tog Louise Wibom fasta på då hon skapade gymmet som erbjuder frisk luft, fågelkvitter och doften av skog. Dessutom helt utan negativ påverkan på miljön. I hennes Naturträning är jorden golvet, himlen taket och stenarna vikterna.

För fyra år sedan jobbade Louise Wibom på ett av alla klassiska gym i Stockholmsområdet. Hon var nyutbildad personlig tränare och brann för att hjälpa sina klienter nå uppsatta träningsmål. Hon tillbringade nästintill hela sin arbetstid innanför gymmets väggar.

En löpgrupp utomhus per vecka var undantaget. Louise kom snart till insikt om att löpgruppen var hennes favoritmoment under veckan. Hon insåg att någonting skavde med situationen inne på gymmet. Ständig hög musik, utseendefi ering och trängsel fungerade helt enkelt inte för henne.

– Jag kände att jag inte trivdes i den miljön. Utseendefi eringen var påtaglig med speglar överallt och någon form av indirekt press kring hur man ska se ut och bete sig. Jag mådde helt enkelt inte bra av att vistas inne i ett gym hela dagarna. Dålig luft, dunkande musik och en ständig längtan efter dagsljus.

LOUISE VAR INTE ensam. Under hennes tid som PT inne hade hon många klienter som vittnat om att de ville träna men inte kände sig hemma på gym.

– Jag insåg att många trodde att träning inte var för dem när det i själva verket var miljön som inte

Louise Wibom.

KORT OM...

Louise Wibom

Ålder: 27.

Bor: i Täby.

Intressen:

Hälsa, kost- och träningslära. Skogspromenader, tillbringa tid i naturen.

Aktuell: Med sitt företag Naturträning.

Louise Wibom driver Naturträning, där hon har gruppträningar eller personliga träningar ute i skogen i Täby. Här tillsammans med deltagaren Lin Nordström.

passade. Jag började spåna på ett alternativ och utgick från mig själv och vad jag mår bra av.

TILL EN BÖRJAN förknippade Louise utträning med antingen löpning eller militärträning. Inget av det passade in i hennes mall som utgick från en inkluderande, allsidig träning som passar alla.

– Jag bestämde mig för att kombinera det jag såg i gymmiljön, styrka och kondition. Jag började bygga pass med utgångsläget att alla tränar efter egen förmåga. Stenar som vikter utifrån egen styrka, intervallträning på samma plats så att deltagarna kan springa fram och tillbaka så många varv som passar just dem. Ingen behöver

stressa och ingen behöver vänta, säger hon.

Behållningen av utträningen har varit mångsidig enligt Louise. Hälsovinsterna rent fysiskt är väldokumenterade vid all form av träning, men i kombination med att göra det ute året om kommer höga vinster även för våra sinnen.

– Träningen har verkligen inneburit ett mervärde för många då de psykiska vinsterna är svåra att mäta med träning i gym. Jag har bland annat haft utbrända klienter som fått fysisk aktivitet rekommenderat av läkare. Många av dem vittnar om att läkningen snabbas på av alla intryck naturen ger.

Annelie Larsson

5 BÖCKER PÅ TEMAT SANNING

Vad är sanning och vad är fantasi? Om man hittat sanningen, ska man då avslöja den? Dessa fem boktips berör sanning på olika sätt.

Text: *Sofie alodimos*

Dit du går, följer jag
Lina Nordquist
Romanus & Selling

» Vid sekelskiftet, runt 1900, flyr Unni från Norge och den präst som nästan fick henne inspärrad. Hon, sonen Roar och hennes älskade Armod vandrar över gränsen och stannar först i skogen i Hälsingland, där de får tag i ett ödetorp. Här kämpar de mot naturens nycker och mot storbondens brutalitet. Genom kärleken lyckas de skapa en familj och ett hem, men inget blir som de först tänkt sig. Familjemedlemmar rycks bort och tryggheten rubbas. 70 år senare sitter Roars sonhustru Kåra, vid samma köksbord, i samma torp, men med andra saker att bekämpa. Precis som Unni, bär Kåra på familjehemligheter. Frågan är om hon ska avslöja dem? Vem mår bäst av sanningen?

Glasblåsarns barn
Maria Gripe
Modernista

» Glasblåsarns barn, Klas och Klara, försvinner från sina föräldrar på en marknad i Småland, någon gång i början av 1800-talet. Det är Härskaren som har tagit barnen, som en gåva till den olyckliga Härskarinnan. Barnen är instängda i ett stort, mörkt och gotiskt slott. I en spegel hittar de andra barn, som med tiden sakta bleknar bort. I en by en bit ifrån slottet går det illa för glasblåsaren och hans alster, och hans fru sörjer sina barn. Men så minns hon en dag den vackra ring hon fått på marknaden när barnen försvann. Hon tar med den till häxan på berget, för att få hjälp att finna sanningen om vad som har hänt hennes barn. Glasblåsarns barn är en klassisk barnbok om längtan, saknad, gott och ont, som även passar vuxna.

VISSTE DU ATT...

» ... författaren till *Klara och solen*, Kazuo Ishiguro, tilldelades Nobelpriset i litteratur 2017. Motiveringen var att han "i romaner med stark känslomässig verkan har blottat avgrunden under vår skenbara hemhörighet i världen". Han har varit verksam författare sedan 1981.

Klara och solen
Kazuo Ishiguro
Wahlström & Widstrand

» Den artificiella flickan Klara tår på en bra plats i butiken. Hon har utsikt över gatan, där barn går förbi. Hon längtar efter att ett av de barnen någon dag ska välja henne som sin artificiella vän och hjälpare. En nya robotar, med nya egenskaper, dyker upp och hennes chans att väljas ut minskar. När så flicka Josi dyker upp upptäcker Klara att hennes obeservationsförmåga och uppmärksamhet inte alltid räcker till. Hon förstår inte Josis alla känslor, men hon tror att hon hittat en kraft som kan hjälpa Josi. Klara och solen är en framtidsberättelse som skildrar ett överdrivet digitaliserat samhälle. Vad händer om vi lägger omsorgen i maskinernas händer?

Sly
Sara Strömberg
Modernista

» Vad är sanningen kring kvinnan som hittas mördad i Åres skogar? Den före detta lokalreportern Vera Bergström jobbar extra på byns skola, bor ovanför den stängda järnvägsstationen i Ånn och dras med både klimakterieblödningar, trasiga relationer och sorg för det som aldrig blev. När hon får i uppdrag att skriva reportaget om mordet känner hon engagemang för första gången på länge. Men ju mer hon gräver desto grötigare blir det. Beväpnad med kamera, block och penna dagtid och en älgstudsare bredvid sängen nattetid försöker hon ta reda på vem mördaren är. Kriminalromanen Sly är en fiktiv berättelse som författaren har placerat i en värld hon själv känner väl, med både storstadsturism och småortsproblematik.

Inte död än
Johan Ehn
Romanus & Selling

» Elis ligger på hjärtintensiven. Han var nära att dö och i närheten av den döden, i revan, återupplever han viktiga tidpunkter i livet. Han möter den han kallade mor och den han kallade morsan. Han återupplever sin första kärlek och återser den som blev hans livspartner. Han kommer till insikt om att den lilla grabben som hade sönder kaffeoppen var hans lillebror och han ser sanningar som tidigare varit dolda. Bredvid Elis, vid sjuksängen, finns sjuksköterskan Tony som ger så mycket liv till någon som är så nära döden. En roman om att vara människa, om det svenska folkhemmet och om hur livet ibland bara blir.

RELATIVISM

» Saker och ting kan endast vara sanna i en begränsad mening, enligt relativismen, både när det kommer till kulturella och ideologiska ståndpunkter. Filosofen Protagoras är en av de som räknas som relativismens fader. I en dialog med Sokrates lär han ha sagt "Det som är sant för dig är sant för dig, och det som är sant för mig är sant för mig." Kritiker till relativismen anser däremot att den är för självmotsägelsefull och godtycklig. Att den undergräver tilltron till vetenskap, då allt skulle kunna vara sant och tillåtet.

Foto: GETTY IMAGES (MONTAGE)

Tron på vetenskap fortsatt stor

Text: **Mats Karlsson**

» Trots faktaresistens och vaccinskepsis är tilltron till forskningen fortsatt stor. Den vetenskapliga metoden garanterar inte absolut sanning, men den för forskarna stadigt närmare resultat som de flesta kan acceptera som sanna.

– Även de som misstror forskare litar på vetenskapen utan att de tänker på det. De har mobiltelefoner och de borstar tänderna varje dag, säger historikern Arne Jarrick vid Stockholm universitet.

Misstron mot nya vetenskapliga rön är inget nytt. När William Harvey presenterade sin upptäckt av blodomloppet på 1600-talet avfärdades han av andra vetenskapsmän, som höll fast vid den antika läran om temporalmedicin: Våra kroppsfunktioner och känslor reglerades av balansen mellan olika kroppsvätskor.

Men 1600-talet kom att bli ett skifte, då Aristoteles läror till sist

kastades på soptippen. Att försöka förklara fenomen genom att bekräfta gamla ”sanningar” övergavs. Francis Bacon i England lanserade den empiriska vetenskapen, alltså att teorier skulle underbyggas med observationer och experiment.

– I Sverige slog den igenom först hundra år senare, med bland andra Carl von Linné. Fast han stod kvar med ett ben i det gamla, att arterna en gång för alla kommit till i Skapelsen. Det löste han med att om det upptäcktes en ny art så hade en gammal försvunnit, säger Arne Jarrick.

Den vetenskapliga metoden har hela tiden förfinats teg för steg. Ett grundkrav är att experiment ska utformas så att de kan upprepas av andra. Ett annat är att forskningsrapporten ska granskas av forskare inom samma område innan den publiceras.

MED COVID-19 HAR en hel värld följt forskningens varje upptäckt dag för dag, i direktsändning. Det visar

Arne Jarrick.

” Även de som misstror forskare litar på vetenskapen utan att de tänker på det.

Arne Jarrick, historiker vid Stockholm universitet

Forskningsprocessen, som vanligtvis äger rum i labb och vetenskapliga tidskrifter, har under pandemin blivit allmängods.

Foto: GETTY IMAGES

på en stark tilltro till forskningens möjligheter. Den misstro som finns kring bland annat vacciner beror mest på ett falskt påstående om att de kan skapa autism, och oenighet bland forskare om vilka åtgärder som bäst stoppar smitta.

Varje upptäckt bryter ny mark, och det är inte alltid givet hur den ska passas in bland det man redan vet. Eller om det ersätter något man redan vet.

Det ligger helt i forskningens natur, skillnaden är att den process som vanligtvis äger rum i labb och vetenskapliga tidskrifter plötsligt lagts i öppen dager. Olika syn på färsk rön har blivit allmängods på ett tydligare sätt än tidigare.

När ny forskning tillkommer inom ett område får forskarna mer

underlag som ökar chanserna att enas om förklaringsmodeller.

DET FRAMHÅLLER Christina Moberg, professor i organisk kemi vid Kungliga tekniska högskolan, och ordförande för de europeiska vetenskapsakademiernas sammanslutning EASAC.

– Att slå fast en orubblig sanning kan vara svårt, men att söka den är forskningens mål. Vi kommer allt närmare och närmare, får revidera uppfattningar ibland, men är ändå på väg mot någon slags sanning, säger hon.

Christina Moberg under visar bland annat i vetenskaplig integritet, eller forskareetik. Det ägnar hon alltmer tid åt, eftersom forskningsfusket ökar. Det handlar sällan om stora skandaler,

Christina Moberg.

utan att forskare av olika skäl, som växande konkurrens om anslag, frestas att tumma på sanningen.

– Man gör små avvikelser, överdriver betydelsen av rön, talar inte om att resultaten bara gäller under vissa förutsättningar, tar bort datapunkter som inte passar in i resultaten, nämner inte forskare som kommit fram till andra slutsatser, med mera. Det är inte god forskningssed att dölja osäkerheter, säger hon.

Men i det långa loppet leder den vetenskapliga metoden till att solida rön bekräftas, medan osäkra ifrågasätts eller förkastas. Därför går utvecklingen framåt, konstaterar Arne Jarrick.

– Ännu på 1920-talet förstod inte många varför det skulle vara så viktigt att tvätta händerna, vil-

ket är självklart i dag. Dock finns i dag en stor minoritet – kanske rent av en majoritet – amerikaner som inte tror på evolutionen, utan enbart på Bibelns skapelseberättelse. Men för 150 år sen trodde alla på bara Bibeln.

Inom Svenska kyrkan ses i dag däremot ingen motsättning mellan Bibelns berättelser och vetenskap.

JÄMTE FORSKARES eller forskningsinstitutioners tendens att överdriva egna röns betydelse finns fler faktorer som bidrar till misstro. Medierna framställer gärna ny forskning som sensationell och epokgörande fast den väldigt ofta handlar om att bygga på tidigare känd kunskap.

Samtidigt ställs ofta olika forskares syn mot varandra, och skapar en bild av att motsättningar är större än de är. Christina Moberg framhåller att både forskare och journalister har ett ansvar att lyfta fram den vetenskapliga processen, vilket skulle nyansera bilden.

Ett närbesläktat problem är att politiker sällan vill ha osäkerheter utan enkla tydliga sanningar. Genom EASAC är Christina Moberg med och ger politiker och beslutsfattare vetenskapligt underlag och fakta inom områden de efterfrågar.

– Men för politiker utgör inte vetenskapen den enda grunden för beslut, de behöver också göra moraliska överväganden och ta hänsyn till politiska prioriteringar.

Arne Jarrick såg gärna att forskare mer visade ”en klädsam osäkerhet”. Dagens sanning kanske inte kullkastas i morgon, men den kan justeras med nya rön. Att kommunicera det till en bred publik är svårt.

Men misstron mot experter har alltid funnits, förklarar han.

– Det förefaller som att allmänheten, ibland med ganska stor fördröjning, accepterar de vetenskapliga sanningar som forskare är eniga om. Särskilt om nya rön strider de mot vad man spontant tror sig se, tar det tid. Men när rönen blir mer solida tack vare mer forskning släpper motståndet så småningom.

5 SAKER ATT FASTA FRÅN

Många tänker att man avstår från mat när man hör ordet fasta. Men fastan handlar om att avstå *något* för att vinna något annat. Numera fastar många från sociala medier, skärmar eller konsumtion. I stället ger man plats för bön och reflektion.

VISSTE DU ATT...

»... fastans färg är blå eller lila, vilket du kan se på prästens kläder och på altaret. Den blå färgen står för fasta och bot – att erkänna sina fel och att få Guds förlåtelse för de felen.

TV OCH ANDRA SKÄRMAR

»Läs en bok och upplev dina egna, inre bilder. Kanske är de minst lika färgsprakande som din favoritserie på Netflix

MUSIK ELLER PODDAR

»Lyssna till din omvärld i stället. Vad sjunger fåglarna, hur låter marken du går? Hitta den egna rytmen i ditt hjärta och dina andetag.

KOFFEIN OCH SOCKER

»Vad händer om du trotsar ditt kaffe- eller sockersug? Kanske får du huvudvärk till att börja med, men din kropp blir också lugnare och din oro kan minska.

PRATET

»Försök undvika småpratet och lyssna i stället på dina medmänniskor och på dina egna tankar. Kom inte med råd när du hör någons problem. Lyssna och få större förståelse.

SMART WATCHES

»Sluta upp att mäta dina steg, din puls och din tid. Gå i den takt kroppen vill bära dig i dag och se vart den tar dig.

Foto: GETTY IMAGES

”Dela ditt bröd med den hungrige, ge hemlösa stackare husrum, ser du en naken så klä honom, vänd inte dina egna ryggen! Då bryter gryningsljuset fram för dig, och dina sår skall genast läkas. Din rättfärdighet skall gå framför dig och Herrens härlighet gå sist i ditt tåg.

Jes 58:7-8

Thomas Bjerler och Stefan Svensson försvann spårlöst under en segeltur 1966.

Pojkarna som aldrig kom tillbaka

Jan Bjerler har aldrig funnit sanningen om vad som hände brodern som försvann

Text: **Sven Rosell**
Foto: **Stefan Lindblom**

»Den 20 juli varje år går Jan Bjerler ut på bryggan i Hittarp och kastar en blomma i havet. Storebror Thomas och hans kompis Stefan Svensson försvann spårlost under en segeltur den dagen 1966. Här berättar Jan om de djupa spår som händelsen satt hos honom och familjen.

– Jag kommer ihåg den dagen väldigt bra. Dagen var fin, e sjöbris och strålande sol. Varmt och gott, berättar Jan Bjerler när vi träffas hemma hos honom i Helsingborg.

DET VACKRA VÄDRET gjorde att familjen bestämde sig för att åka till Tivoli i Köpenhamn. Mamma Margot, pappa Kjell, 12-åriga Jan och hans syster Marie och en kompis till Jan tog båten från Landskrona till Tuborg.

– Vi visste att min bror Thomas och Stefan skulle segla. Det gjorde de rätt ofta. De sommarjobbade då tillsammans på en byggfirma fortsätter Jan.

Stefan och Thomas, båda 17 år, brukade segla över till det lilla samhället Ålsgärde på den danska sidan av Öresund för att handla i mataffären där. Båten var en fem meter lång segelsnipa som hette *Lecta*.

Familjen kom tillbaka hem från Köpenhamn till Hittarp vid elva-tolv-tiden på kvällen. Jan, som då var 12 år, och hans syster gick till sängs. Thomas hade inte kommit hem. Under natten konstaterade pappa att *Lecta* inte låg vid bryggan och att pojkarnas cyklar stod övergivna där. Familjen bodde i ett hus nära hamnen. Pappa larmade Sjöräddningen efter att ha letat i de andra småhamnarna

Jan tror att hans storebror Thomas och kompis Stefan var med om en olycka, men ovissheten har präglat hela hans liv.

i trakten utan att hitta varken pojkarna eller segelbåten.

– På morgonen var det fullt kaos hemma. Mamma var helt förärvad. Jag fick bo hos en ompis några dagar. En flickvän till Stefans storebror hjälpte till att hand om mig och min syster.

Ingenting hittades och därför fanns hela tiden ett hopp om att Thomas och Stefan levde. Paret som drev matbutiken såg när pojkarna seglade ut från hamnen på väg tillbaka till Sverige vid tretiden på eftermiddagen. En utkik i Ålsgärde gjorde samma iakttagelse. De var de sista som såg pojkarna.

Under natten fick en dansk se - lare syn på en vattenfylld segelbåt

utanför Kullen. Han kunde inte bogsera båten men noterade kännetecknen och gjorde en anmälan till hamnfogden i Mölle, men därifrån rapporterades iakttagelsen inte vidare förrän några timmar senare. Positionen stämde med hur havsströmmarna var då.

EFTERLYSNINGAR GICK UT. Flera fartyg och flygplan deltog i sökandet. Vädret var vackert och sikten god i flera dagar. UD och Interpol kopplades in. Tips kom in från olika håll. Thomas och Stefan var duktiga simmare och det fanns flytvästar i båten.

Pappa Kjell och Stefans pappa var i Östtyskland och ställde frågor till polisen där eftersom det kommit signaler om att pojkarna befann sig i Rostock, men mötet med polisen gav inget. Vid den tiden var uppfattningen att man skulle hålla sig undan från östtys-

” Jag kommer ihåg att jag stod nere vid bryggan och undrade var Thomas var. Det var en jobbig tid.

Det blev aldrig något avslut på historien, pojkarnas öde förblev okänt. "En jobbbit är det här att det inte finns en grav att gå till", säger Jan.

Tomas Bjerler var 17-år när han försvann 1966. Spekulationerna kring vad som hänt var många, svaren få.

ka fartyg eftersom de inte brukade väja för fiskare och fritidsbåta .

Flera anhöriga var involverade i sökandet. Stefans äldre bror och några kompisar gick i ett par omgångar hela vägen mellan Helsingborg och Varberg och finkammad kusten. Det enda de hittade var en åra, men det gick inte att fastställa att den kom från *Lecta*. Om Thomas och Stefan blivit påseglade borde något från vraket spolats upp på land och kropparna borde ha påträffats om de drunknade. Men pojkarna och båten förblev spårlost försvunna.

– Jag kommer ihåg att jag stod nere vid bryggan och undrade var Thomas var. Det var en jobbbit. Frågetecken, frågetecken, frågetecken.

Spekulationerna om vad som hänt spretade åt olika håll. En polischef framförde teorin att pojkarna gått in i främlingslegionen. Tips kom från andra länder flera år efter händelsen. arje gång tändes ett hopp. Kanske, kanske var Thomas och Stefan vid liv trots allt. Ovissheten var påfrestande och ledde till slitningar. Familjen splittrades.

– Mamma fick å mycket lugnande medel att jag skulle påstå att hon var narkoman ett tag.

Det var tabletter och tabletter. Sedan kom tyvärr spriten in i bilden också.

SYSTEM Marie fly tade hemifrån redan som 17-åring och bosatte sig i Österrrike. Jan fly tade till Schweiz direkt efter gymnasiet. Mamma och pappa skilde sig. Pappa fly tade till England medan mamma skaffad lägenhet i Helsingborg.

– Min mamma gav aldrig upp hoppet, hon gav aldrig upp hoppet. När det ringde på dörren sa hon att det kanske var Thomas. Till och med någon vecka innan hon dog så sa hon att "han kanske kommer", säger Jan och vänder blicken mot fönstret i vardagsrummet.

– Det som hände ploppar upp emellanåt. Estonia... Eller när flytvä tar kommer på tal. I somras satt jag i Spanien och googlade på min bror, Thomas Bjerler. Varför gjorde jag det? Vet inte. Det kom upp en massa spekulationer, men också en seriös podd om ouppklarade försvinnanden. Av en ren

Helsingborgs dagblad den 1 augusti 1966.

tillfällighet hittade jag podden. Den var riktigt bra.

Jan är övertygad om att Thomas och Stefan varit med om en olycka. Träbåten har rammats, slagit runt och fyllts med vatten. Det är det mest troliga, anser han. Men att det inte hittats något enda litet spår efter pojkarna och båten är svårt att förklara.

– De var vana seglare, det var ingen hög sjö och de hade inte massor med grejer ombord.

VAD MINNS JAN av sin bror Thomas, undrar jag.

– Det första jag glömde var hur han pratade. Hans röst alltså. Att jag inte kan komma ihåg den tycker jag känns konstigt. Han var en väldigt lugn person och mycket musikintresserad, säger Jan eftertänksamt.

Vi tar oss ner till Hittarps lilla hamn. Den här dagen är det grått och blåsigt, i motsats till hur vädret var den ödesdigra julidagen. Jan pekar på en betongplatta till en kasun där årtal 1966 är inskrivet med stora siffror . Plattan göts av Thomas och Stefan på sommarjobbet en kort tid innan de försvann. Uppdraget gjordes just i Hittarps hamn, *Lectas* hemmahamn.

Åren gick och det blev aldrig något riktigt avslut. Pojkarnas öde förblev okänt. Närmast ett avslut var dödförklaringen som kom med posten på papper tio år efter försvinnandet.

– En jobbbit är det här att det inte finns en gr v att gå till. Det har varit ett stort bekymmer för oss alla.

Den 20 juli varje år hämtade Jan mamma Margot för att åka till Hittarp och lägga en blomma i havet. Sedan mamma gick bort 2018 gör Jan det ensam.

– Det är den enda symbolen som finn . Så är det, säger Jan och tittar ut över ett oroligt Öresund.

Prästen ritar ett kors i pannan på askonsdagens kyrkobesökare.

Foto: MATT ROURKE/AP

VISSTE DU ATT...

»...askan också ses som en symbol för Fågeln Fenix, som i den gamla mytologiska berättelsen återuppstår i sin egen aska. Berättelsen är uråldrig och redan i den första kyrkan ansåg man att den handlade om Jesus uppståndelse.

Ett kors i aska för död och uppståndelse

»Fastlagen är tre dagar av fest som avslutas med fettisdagen. Då äter vi traditionellt upp oss med bland annat en fastlagsbulle eller en semla som en förberedelse inför den 40 dagar långa fastan. Fastan och botgöringen börjar dagen därpå, på askonsdagen.

Askonsdagen har fått sitt namn

efter den gamla kristna traditionen att strö aska på de syndiga kyrkobesökarnas huvuden. Med askan drevs de symboliskt ut ur kyrkans gemenskap för att sedan återupptas på skärtorsdagen där de "skärades" – renades.

Askans symboliserar döden och kroppens sönderfall. Den manar

till eftertanke om hur vi lever våra liv. Numera ritar prästen ett kors i pannan på askonsdagens kyrkobesökaren. Det är en symbol som tecknas i visshet om att återuppståndelsens högtid kommer efter fastan. Korset står för livet som besegrade döden – Jesus uppståndelse.